

УДК 330.341

*Олена Пилипенко, к.е.н., професор
(каф. «Економіка та підприємництво», Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

Сергій Веселов (магістр за спеціальністю «Економіка та підприємництво», Державний економіко-технологічний університет транспорту)

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У даній статті висвітлено поняття інновації, її об'єкти та суб'єкти, сутність інноваційної діяльності, причини її активізації на підприємстві, досліджені проблеми і перспективи інноваційного розвитку підприємств України, проаналізовано світовий досвід розвинутих країн у сфері інноваційної діяльності, зроблено висновки щодо сучасного стану інноваційного розвитку українських підприємств та вказано заходи, які допоможуть покращити ситуацію, що склалася. Основний об'єкт дослідження статті – українські підприємства та стан їх інноваційної діяльності. Дослідження проводилися на основі праць вітчизняних та іноземних науковців. У статті наведено рекомендації щодо заохочення інноваційно-дослідних робіт та зміни наявного незадовільного стану розвитку інновацій. Для цього необхідно покращити систему управління інноваційною діяльністю на підприємствах, оскільки відсутність її розвитку призведе до морального старіння основних засобів, і як наслідок, її низького рівня конкурентоспроможності порівняно з іноземними підприємствами.

Ключові слова: інновація, нововведення, інноваційна діяльність.

© Пилипенко О.В., Веселов С.С., 2015

Елена Пилипенко, к.э.н., проф.

(каф. «Экономика и предпринимательство», Государственный экономико-технологический университет транспорта)

Сергей Веселов, (магистр по специальности «Экономика и предпринимательство», Государственный экономико-технологический университет транспорта)

ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИЙ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

В данной статье изложено понятие инновации, ее объекты и субъекты, сущность инновационной деятельности, причины ее активизации на предприятии, исследованы проблемы и перспективы инновационного развития пред-

приятий Украины, проанализирован мировой опыт развитых стран в сфере инновационной деятельности, сделаны выводы на счет современного состояния инновационного развития украинских предприятий и указаны действия, которые помогут улучшить сложившуюся ситуацию. Основной объект исследования статьи – украинские предприятия и состояние их инновационной деятельности. Исследования проводились основываясь на работах отечественных и зарубежных ученых. В статье наведены рекомендации для поощрения инновационно-исследовательских работ и смены сложившегося неудовлетворительного состояния развития инноваций. Для этого необходимо улучшить систему управления инновационной деятельностью на предприятиях, поскольку отсутствие ее развития приведет к моральному старению основных средств, и как следствие, ее низкого уровня конкурентоспособности по сравнению с зарубежными предприятиями.

Ключевые слова: инновация, нововведение, инновационная деятельность.

Olena Pylypenko, Ph.D., professor

("Economics and Entrepreneurship ", the State Economic and Technological University of Transport)

Sergey Veselov, Master in "Economics and Entrepreneurship"

State Economy and Technology University of Transport)

INTRODUCING INNOVATIONS AS A FACTOR OF ENTERPRISE DEVELOPMENT

This article described the concept of innovation, its objects and subjects, the essence of innovation activities, reasons for its activation in the company, investigated the problems and perspectives of innovation development of enterprises in Ukraine, analyzed

the world experience of developed countries in the field of innovation, the conclusions on the account of the current state of innovation development of Ukrainian enterprise and includes steps to help improve the situation. The main object of research articles – Ukrainian state enterprises and their innovation activities. The studies were conducted based on the works of domestic and foreign scientists. The article imposed recommendations for the promotion of innovative activities and change the existing unsatisfactory state of innovation. For this it is necessary to improve the system of innovation management in enterprises, since the lack of it will lead to obsolescence of fixed assets, and as a consequence, its low level of competitiveness in comparison with foreign enterprises.

Keywords: innovation, novelty, innovative activities.

Постановка проблеми. Розвиток підприємств неможливий без впровадження інновацій. Проведення інноваційної діяльності українськими підприємствами дасть їм змогу виготовляти продукцію високої якості, яка зможе конкурувати як на вітчизняному, так і на іноземному ринках.

Інновації – один із найголовніших факторів розвитку підприємства, тому вони потребують дуже детального вивчення. Це дасть змогу більш ефективно впроваджувати у виробництво новітні розробки, підвищити продуктивність виробництва та конкурентоспроможність продукції підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питання інноваційного розвитку підприємства висвітлюються у працях багатьох вчених. Серед вітчизняних, вагомий внесок у його дослідження зробили С. Ілляшенко, В. Ландик, Ю. Бажал, В. Александрова, О. Василенко, О. Волков та інші. Серед російських вчених, що докладно вивчили різні напрямки інноваційної діяльності можна відзначити: І. Балабанова, Л. Гохберга, Є. Уткіна, С. Ілленкову, Л. Євдокимову, А. Казанцева, Р. Фатхудинова та інших. Із праць зарубіжних вчених варті уваги дослідження Т. Брайдана, П. Друкера, І. Перлаки, Ф. Хаберленда, Ф. Валенти, Б. Твіса, М. Хучека, Б. Санто, Й. Шумпетера та інших.

Не зважаючи на величезну кількість праць, нині ще немає єдиного чітко сформульованого визначення «інноваційного розвитку підприємства». Тому існує потреба до подальшого детального вивчення поняття «інновацій» та їх ролі у діяльності підприємств.

Метою статті є визначення поняття інноваційної діяльності та передумови її виникнення, встановлення позитивного та негативного впливу на діяльність підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» термін «інновації» можна тлумачити, як «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери»[1].

О. Лапко під поняттям інноваційна діяльність розуміє діяльність з доведення науково-технічних винаходів, розробок до результату, придатного до практичного використання [2, с. 38].

Н. Краснокутська визначає інноваційну діяльність як діяльність колективу, спрямовану на доведення науково-технічних ідей, винаходів до результату, придат-

ного до практичного застосування та реалізації на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах [3, с. 23].

С. Ілляшенко під інноваційною діяльністю розуміє процес створення, впровадження і поширення інновацій [4, с. 18].

П. Друкер зазначав що «інновації (або новаторство) – це особливий засіб підприємців, за допомогою якого вони досліджують зміни в економіці та суспільстві з метою використання їх у бізнесі чи різних сферах обслуговування». Він також стверджував, що незалежно від виду діяльності підприємства є два види інновацій – інновації в товарах та послугах; інновації в різних професійних навиках і діяльності, які необхідні для виробництва цих же товарів чи послуг. Необхідність інновацій може бути зумовлена потребами ринку і клієнтів, коли вимоги часу змушують придумати щось нове, або тим, що ці потреби виникають у процесі роботи, наукових досліджень в лабораторіях тощо [5].

Об'єкти інноваційної діяльності:

- інноваційні програми та проекти;
- виробниче обладнання та процеси;
- нові знання та інтелектуальні продукти;
- інфраструктура виробництва та підприємництва;
- сировинні ресурси;
- товарна продукція.

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і юридичні особи України, фізичні і юридичні особи інших держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які проводять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та антелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти у реалізацію в Україні інноваційних проектів.

Інноваційна діяльність передбачає інвестування наукових досліджень і розробок, спрямованих на здійснення якісних змін у складі продуктивних сил, прогресивних міжгалузевих структурних зрушень, розробки і впровадження нових видів продукції і технологій. Особливу роль в діяльності підприємства відіграють технологічні інновації. Вони створюють базу для оновлення всіх виробничо-господарських процесів.

Під технологічними інноваціями слід розуміти матеріалізацію нових знань та ідей, відкриттів, винаходів і науково-технічних розробок у процесі виробництва, з метою їхньої комерційної реалізації для задоволення потреб споживачів.

Основні причини активізації інноваційної діяльності[6]:

- підприємства характеризуються повільним розвитком ефективних форм інноваційної діяльності, що зумовлено економічною нестабільністю та чіткістю законодавства;
- значна кількість підприємств не спроможна впроваджувати інновації власним коштом, а економічний клімат не сприяє залученню зовнішнього капіталу чи запозиченню коштів;
- держава потребує у глибоких структурних перетворень в економіці;
- для більшості підприємств властиве значне зношення основних фондів;
- гостро відчувається необхідність збереження і розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційного підприємництва;

– нагальною є проблема створення нових робочих місць.

На думку С. Ілляшенко, інноваційна діяльність підприємства повинна здійснюватися за такими принципами [4]:

1) адаптивності – прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності суб'єкта господарювання і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем);

2) динамічності – динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства (зокрема його власників, менеджерів, фахівців, працівників);

3) самоорганізації – самостійне забезпечення умов функціонування, тобто самопідтримка обміну ресурсами (інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем;

4) саморегуляції – коригування системи управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування;

5) саморозвитку – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства (відповідно до його місії й ухвалені мотивації діяльності).

Р. Квасницька та Н. Ардашкіна вважають, що ключовими принципами інноваційної діяльності є пріоритет інновацій над традиційним виробництвом, економічність інноваційного виробництва, гнучкість та комплексність [7].

При вході до світового економічного простору, виникає потреба у підвищенні питомої ваги інноваційної продукції та обсягу високотехнологічних послуг різних галузей економіки і підприємств. Саме тому підприємства мають збільшувати обсяги фінансових вливань у свою інноваційну діяльність, щоб мати в результаті продукцію або послуги, які зможуть конкурувати з іноземними підприємствами.

На мою думку, рівень інноваційної діяльності українських підприємств є недостатнім. У порівнянні з іноземними підприємствами, українські – випускають продукцію, що значно поступається їм за інноваційним та технологічним факторами.

В Україні існує багато проблем, які не дозволяють повноцінно розвиватися інноваційній діяльності. Однією з таких проблем є фінансова. Дуже часто підприємства не вистачає власних коштів на розвиток інновацій і тому воно має залучати кошти інших сторін – інвесторів. Однак спостерігається наявність факторів, які відлякують інвесторів вкладати кошти у розвиток українських підприємств. До них належать:

- нестабільна законодавча база;
- низький рівень захисту інвесторів зі сторони держави;
- нестабільні економічна та політична ситуації;
- високий рівень інноваційного ризику.

Більшість науковців та дослідників вважають, що для покращання інноваційного розвитку підприємств, необхідно змінити податкову систему так, щоб розробляти нову продукцію та технології було б прибутковіше за безпосереднє виробництво, а виробництво, своєю чергою, стало прибутковішим за торгівлю, торгівля – за фінансову діяльність.

Світовий досвід показує, що для вдалого переходу економіки на шлях розвитку заснований на інноваціях, необхідним є посилення у цьому процесі ролі держави-

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

регулятора. Підтвердженням цього є досвід усіх розвинених країн (див. таблицю). Проте, застосовувати іноземний досвід варто не просто беручи приклад з інших держав або прислухаючись до їх порад. Потрібно проводити власні дослідження і робити висновки, щодо придатності тих чи інших заходів для українських умов.

Світовий досвід підвищення інноваційного розвитку підприємств[8]

Країна	Заходи
Великобританія	Зменшення податку на прибуток венчурних підприємств. Система страхування засобів, які надаються венчурним підприємствам. Субсидії на проведення досліджень і розробку нових видів продукції або процесів. Субсидування малих інноваційних підприємств (відшкодовуються витрати на нововведення).
Італія	Податкові пільги у разі придбання передової технології. Пільгові кредити на технологічні нововведення
Канада	Інтенсифікація наукових розробок та розширення інноваційної інфраструктури. Зростання кількості зайнятих у науці. Преміювання розробників.
Німеччина	Зростання асигнувань в інноваційну сферу. Цільові безоплатні субсидії підприємствам, які освоюють нову технологію. Пільгові кредити. Податкова знижка на приватні інвестиції в НДДКР.
США	Тісна співпраця федерального уряду, корпоративного та академічного секторів. Пільгове оподаткування венчурних підприємств та тих, які здійснюють НДДКР. Відсутній податок на оренду венчурних підприємств.
Франція	Державні дотації організаціям, які займаються науково-дослідними роботами за контрактами. Не обкладаються податками фінансування ризикових проектів.
Японія	Значні асигнування малого та середнього бізнесу. Фінансування корпоративного сектору, ФПГ та бюджетних програм. Значні премії винахідникам. Урядова організація гарантує повернення фінансових коштів, які були вкладені у венчурні підприємства.

Висновки та пропозиції. Провівши дослідження питання впровадження інновацій, можна зробити висновок, що кожне підприємство повинно прагнути певного рівня інноваційного потенціалу, під яким мається на увазі здатність підприємства забезпечувати своє виробництво новою технікою, технологією та здатністю випускати нову конкурентоздатну продукцію. Отже, інноваційний потенціал підприємства – це сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих можливостей фірми, необхідних для її інноваційного розвитку.

Українські підприємства мають низький рівень інноваційного розвитку внаслідок неправильного підходу керівництва до управління, заощадження на вливаннях грошових коштів у розвиток інновацій.

Для зміни ситуації, що склалася, необхідно покращити систему управління інноваційною діяльністю на підприємствах, оскільки відсутність її розвитку призведе до морального старіння основних засобів, і як наслідок, її низького рівня конкурентоспроможності у порівнянні з іноземними підприємствами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність : [закон України : офіц. текст : за станом на 4 лип. 2006 р.]
2. Лапко О.А. Інноваційна діяльність у системі державного регулювання / О.А. Лапко. – К. : ІЕП-НАНУ, 1999. – 253 с.
3. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. Пос. / Ніна Василівна Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
4. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. / С.М. Ілляшенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД “Університетська книга”; К. : Видавничий дім “Княгиня Ольга”, 2005. – 324 с.
5. Друкер П.Ф. Практика менеджмента / Пер. с. англ. – М. : Вільямс, 2003. – 398 с
6. Рymar М.В., Лукун Н.В. Етапи та принципи здійснення інноваційної діяльності підприємства : наукова стаття, 2012.
7. Квасницька Р.С. Особливості інноваційної діяльності підприємств у сучасних умовах / Р.С. Квасницька, Н.С. Ардашкіна // Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту. – 2009. – № 6. – С. 249.
8. З.Б. Гук, Т.В. Лебідь, В.Ю. Самуляк Фактори і напрями інноваційного розвитку підприємств : наукова стаття, 2010.

REFERENCES

1. Pro innovaciynu diyalnist : zakon Ukrainy [On innovative activities : Ukrainian law]
2. Lapko O.A. Innovaciyna diyalnist u systemi derzhavnogo regulyuvannya [Innovative activities in system of government regulation] / O.A. Laoko – Kyiv, IEPNANU, 1999. – 253 p.
3. Krasnokutska N.V. Innovaciynuy menedzhment [Innovative management] / Nina Vasulivna Krasnokutska – Kyiv, KNEU, 2003. – 504 p.
4. Ilyashenko S.M. Upravlinnya innovaciyum rozvutkom [Management of innovation development] / S.M. Ilyashenko – Kyiv, “Knyagunya Olga”, 2005. – 398 p.
5. Druker P.F. Praktuka menedzhmenta [Management practice] / Moscow, Williams, 2003. – 398 p.
6. Rymar M.V., Lykun N.V. Etapy ta pryncypu zdiysnennya innovaciynoyi diyalnosti pidpriemstva [Stages and principles of implementation of innovation activities at enterprise] / 2012.
7. Kvasnycka R.S. Osoblyvosti innovaciynoyi diyalnosti pidpriemstv u suchasnyh umovah [Peculiar properties of innovation activities at enterprise in modern conditions] / R.S. Kvasnycka, N.S. Ardashkina / 2009. – 249 p.
8. Z.B. Huk, T.V. Lebid, V.Yu. Samulyak Faktory i napryamy innovaciynogo rozvytku pidpriemstv [Factors and ways of innovative development of enterprise] / 2010.